

**Ο ΔΥΣΚΟΛΟΣ ΔΡΟΜΟΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗΣ
ΕΝΟΣ ΑΝΤΙ-ΠΥΡΗΝΙΚΟΥ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΥ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ
ΜΙΑ ΠΡΟΚΛΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΕΘΝΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΠΟΛΙΤΩΝ**

Του Γιάννη Σακιώτη*

Την άνοιξη του 2006 συμπληρώθηκαν 20 χρόνια από το τραγικό ατύχημα του Τσερνομπίλ. Το καλοκαίρι συμπληρώνονται 61 χρόνια από το Ναγκασάκι και τη Χιροσίμα. Ωστόσο, τα μαθήματα από τις φοβερές αυτές καταστροφές δεν έγιναν κατανοητά από τους ισχυρούς του πλανήτη ούτε δυστυχώς από τους επίδοξους ισχυρούς που στρέφονται εκ νέου, με φανατισμό στα πυρηνικά.

Έτσι, σήμερα, η ανθρωπότητα βιώνει την προοπτική ενός νέου πυρηνικού εφιάλτη. Η δημόσια πιθανολόγηση από αξιόπιστα αμερικανικά έντυπα για χρήση "τακτικών" πυρηνικών όπλων εκ μέρους των ΗΠΑ εναντίον του Ιράν στο πλαίσιο ενός ακόμη «προληπτικού πολέμου» που φαίνεται ότι σχεδιάζει το αμερικανικό πεντάγωνο, αποτελεί την κορύφωση μιας σειράς γεγονότων που εντάσσονται στο πλαίσιο του αμερικανικού "πολέμου κατά της τρομοκρατίας", εναντίον των γνωστών κρατών - ταραξιών (Ιράν, Β. Κορέα κ.ο.κ.) και πηγάζουν από τις πρωτόγνωρες ιστορικά, μεγάλης κλίμακας τρομοκρατικές επιθέσεις του 21^{ου} αιώνα, με αφετηρία την 11^η Σεπτεμβρίου 2001.

Ποιες θα είναι οι συνέπειες από τη χρήση "τακτικών" πυρηνικών όπλων, "μικρού βεληνεκούς" σε μια πιθανή σύρραξη, αδιάφορο αν θα είναι τοπικού ή διεθνικού χαρακτήρα, στην ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολή ή της Κεντρικής Ασίας; Ως γνωστόν «η ραδιενέργεια δεν γνωρίζει σύνορα» και έτσι, εκτός από τις ολέθριες συνέπειες στην τοπική κλίμακα -όπου τυχόν θα χρησιμοποιηθούν τέτοια όπλα-, είναι βέβαιη η εκτεταμένη διασπορά της ραδιενέργειας που θα απελευθερωθεί και θα προκαλέσει καταστροφή που θα αναλογεί σε δεκάδες Τσερνομπίλ. Οι πρώτοι που θα πληγούν σε μια τέτοια περίπτωση είναι βέβαια η Ανατολική Μεσόγειος, η Μέση Ανατολή αλλά -γιατί όχι;- και η Δυτική Ευρώπη, η Κεντρική Ασία, η Ουκρανία και η Ρωσία, ανάλογα με τη φορά, την ένταση και τη διάρκεια των ανέμων.

Η πιθανότητα χρήσης πυρηνικών όπλων στην ευρύτερη περιοχή, αποτελεί θέμα που βρίσκεται πολύ πέρα από τις γνωστές πολιτικές αντιπαραθέσεις και τις οξύτατες κατά καιρούς διακρατικές ρήξεις και συγκρούσεις. Για τη Νοτιο-ανατολική Ευρώπη, τη Μεσόγειο, τη Μέση Ανατολή, και τις πρώην σοβιετικές δημοκρατίες αποτελεί ζήτημα ζωής και θανάτου, που ξεπερνά τις συνήθεις αντιπαλότητες και διαπληκτισμούς ανάμεσα σε κράτη της περιοχής.

Η ζοφερή αυτή προοπτική δείχνει σε τι ακραία και βάνουσα όρια αναληθσίας και (αυτό)καταστροφικής μανίας έχει φθάσει ο μιλιταρισμός και η πολιτική της παντοδυναμίας που εφαρμόζουν οι Ρεπουμπλικανοί του Τζωρτζ Μπους. Διότι όσο και να επικαλούνται την κτηνωδία της 11^{ης} Σεπτεμβρίου, η σκέψη και μόνο του να απειλήσουν για πρώτη φορά μετά τη Χιροσίμα και το Ναγκασάκι μια χώρα με πυρηνικό όλεθρο, δεν μπορεί παρά να αποτελεί δείγμα υπέρτατης αλαζονείας αλλά και άνοιας. Πέραν αυτού, τα αναζωπυρούμενα σχέδια ανάπτυξης πυρηνικών αντιδραστήρων στην Κίνα και την Τουρκία, η σχετικά πρόσφατη επαναφορά σημαντικών ευρωπαϊκών χωρών στην επιλογή της πυρηνικής ενέργειας με το σκεπτικό ότι η έξοδος από το φαινόμενο θερμοκηπίου και η γενικότερη αντιμετώπιση του διεθνούς ενεργειακού προβλήματος βρίσκεται στην πυρηνική ενέργεια, παραπέμπει στην "ολική επαναφορά" του διεθνούς πυρηνικού λόμπυ

στο προσκήνιο. Μια επαναφορά που προτάσσει το "όραμα" ενός πυρηνικού κόσμου, από τον οποίο κανείς δεν θα μπορεί να ξεφύγει, μιας και κανείς πια δεν "θα είναι μακριά".

Οι πολίτες που συμμετέχουμε ενεργά στη διεθνή κοινωνία πολιτών οφείλουμε και μπορούμε να αλλάξουμε αυτά τα δεδομένα. Πολλοί και συγκεκριμένοι στόχοι θα πρέπει να επιτευχθούν. Έχουν προτεραιότητα η καταστροφή του πυρηνικού οπλοστασίου του Ισραήλ, το κλείσιμο του Κοζλοντούι, το σταμάτημα του πυρηνικού προγράμματος του Ιράν, της Λιβύης, της Τουρκίας και της Βόρειας Κορέας και βέβαια η δέσμευση των ΗΠΑ ότι θα εγκαταλείψουν το δόγμα της χρήσης "ευέλικτων" τακτικών πυρηνικών όπλων. Και ακολουθεί ο μαξιμαλιστικός -αλλά όχι αδύνατος- στόχος της πλήρους και εκούσιας καταστροφής των οπλοστασίων των παγιωμένων πλέον πυρηνικών δυνάμεων, δηλαδή των ΗΠΑ, της Ρωσίας, της Κίνας, της Γαλλίας, της Βρετανίας, της Ινδίας και του Πακιστάν.

Οι επιτυχίες του παρελθόντος, με κορυφαία την ακύρωση του πυρηνικού εργοστασίου στο Ακούγιου και 9 ακόμη πυρηνικών σταθμών που ήθελε να κατασκευάσει η τουρκική κυβέρνηση, δείχνουν ότι υπάρχουν πολλές δυνατότητες ματαίωσης των επικίνδυνων σχεδίων, ωστόσο, η πολυμερής πλέον διασπορά, τόσο της ειρηνικής όσο και της στρατιωτικής χρήσης των πυρηνικών, επιβάλλει την αναζήτηση μιας νέου τύπου στρατηγικής, η οποία θα αξιοποιεί τις δυνατότητες που προσφέρει η συνεννόηση της διεθνούς κοινότητας εντός των Ηνωμένων Εθνών. Οι ενεργοί πολίτες των χωρών της περιοχής οφείλουν να αφυπνισθούν, να συνεργασθούν και να πρωτοστατήσουν στη διεθνή ενημέρωση για τους κινδύνους που ελλοχεύουν και να προχωρήσουν σε μια διεθνή πρωτοβουλία για την υπογραφή ενός συμφώνου αποπυρηνικοποίησης όλων των χωρών της περιοχής.

Οι πρωτοβουλίες που είχαν αναπτυχθεί στην Ελλάδα λίγα χρόνια πριν, ενάντια στο πυρηνικό πρόγραμμα της Τουρκίας και στις οποίες είχαν συμμετάσχει πολλά στελέχη του οικολογικού κινήματος των κοινωνικών κινήματων και του επιστημονικού κόσμου, είναι ανάγκη να μετενσαρκωθούν σε ένα νέο κίνημα πολιτών που θα λαμβάνει πρωτοβουλίες και θα ασκεί πίεση. Η κινητοποίηση των Ελλήνων και η διεθνής συνεργασία με ευαισθητοποιημένες ομάδες σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, αλλά και στις ΗΠΑ, την Ιαπωνία, τη Ρωσία, το Ισραήλ, την Τουρκία και αλλού, με στόχο την ενεργοποίηση μιας διεθνούς εκστρατείας κατά των πυρηνικών κατ' αρχάς στη Μεσόγειο, τη Μέση Ανατολή και την Κεντρική Ασία, θα συντελούσε στην αναβίωση ενός ευρύτατου διεθνούς αντιπυρηνικού κινήματος.

Δεν αρκεί όμως η αυτενέργεια της κοινωνίας πολιτών για να αποτραπεί η προοπτική να γίνει πραγματικότητα ο εφιάλτης ενός τοπικού ή περιφερειακού πυρηνικού πολέμου. Η διεθνής κοινωνία πολιτών που κινητοποιείται ενάντια στα πυρηνικά θα πρέπει να συμπράξει σε ένα παγκόσμιας κλίμακας εγχείρημα, πιθανώς αξιοποιώντας και την εμπειρία του Παγκόσμιου Κοινωνικού Φόρουμ, το οποίο, δυστυχώς, εξαιτίας της στενής πολιτικής του οπτικής, αδυνατεί πλήρως να αντιληφθεί μέχρι σήμερα το εξαιρετικά επείγον του προβλήματος και βρίσκεται σε απόλυτη αδυναμία να προχωρήσει σε ανάλογες δράσεις καταθέτοντας στη διεθνή κοινότητα μια ολοκληρωμένη πρόταση ενάντια στην προοπτική ενός πυρηνικού κόσμου.

Η λογική μιας ανάλογης πρωτοβουλίας μπορεί να βασισθεί στη δημιουργία ενός νέου *οργάνου συλλογικής ασφάλειας*, στο πλαίσιο του ΟΗΕ, το οποίο θα λειτουργεί παράλληλα με το Συμβούλιο Ασφαλείας, αποσπώντας από αυτό την αρμοδιότητα για τα ζητήματα που άπτονται της πυρηνικής ενέργειας και των πυρηνικών όπλων. Βασικές αρχές λειτουργίας του προτεινόμενου οργάνου πρέπει να είναι οι αρχές της πρόληψης και της προφύλαξης, αρχές που έχουν ήδη ενσωματωθεί στο δίκαιο της Ε.Ε. και αποτελούν τα σημαντικότερα νομικά εργαλεία για τον ευκταίο στόχο.

Για να είναι αξιόπιστο το όργανο αυτό και να γίνει αποδεκτό από τις μικρότερης ισχύος και εμβέλειας πυρηνικές χώρες, θα έπρεπε να συμπεριλάβει όλες τις μέχρι σήμερα διαθέσιμες πυρηνικά όπλα χώρες: **ΗΠΑ, Ρωσία, Κίνα, Ινδία, Γαλλία, Βρετανία, Πακιστάν** και εφ' όσον το παραδεχθεί δημοσίως και το **Ισραήλ**, αλλά και εκείνες που με αποφασιστικότητα έχουν ήδη δρομολογήσει την πλήρη απεξάρτησή τους από την πυρηνική ενέργεια, όπως η **Γερμανία** που έχει δεσμευτεί να κλείσει όλα τα πυρηνικά της εργοστάσια μέχρι το 2020, η **Ιταλία** που έκλεισε τα δικά της ήδη από το 1990, η **Σουηδία** που θα τα έχει κλείσει μέχρι το 2010, το **Βέλγιο** που έχει δεσμευτεί να τα έχει κλείσει μέχρι το 2025 και η **Ολλανδία** που προβλέπει να τα έχει κλείσει μέχρι το 2033. Το **Συμβούλιο Πυρηνικής Ασφαλείας**, όπως πιθανώς θα μπορούσε να αποκληθεί το νέο όργανο, θα είχε τέσσερα βασικά καθήκοντα, τοποθετημένα σε ένα μεσοπρόθεσμο χρονοδιάγραμμα:

1. Πρώτα, να αποτρέψει την απόκτηση πυρηνικών όπλων από τρίτες επίδοξες χώρες, με επιβολή κλιμακούμενων κυρώσεων, που θα μπορούσαν να ξεκινούν από οικονομικές και διπλωματικές κυρώσεις και να φθάνουν μέχρι τη δυνατότητα στρατιωτικής επέμβασης από δυνάμεις του ΟΗΕ,
2. Δεύτερον, να εξασφαλίσει τον έλεγχο των εγκαταστάσεων παραγωγής πυρηνικής ενέργειας, με στόχο να αποκλεισθεί πλήρως η χρήση και η έρευνα τεχνολογιών που μπορούν να αποδώσουν υλικό κατάλληλο για πυρηνικά όπλα - π.χ. τεχνολογία CANDU,
3. Τρίτον, να εφαρμόσουν ένα σχέδιο σταδιακού αφοπλισμού και καταστροφής των πυρηνικών οπλοστασίων που διαθέτουν οι ίδιες,
4. Τέταρτον, να εξασφαλίσουν την ομαλή μετάβαση από την πυρηνική ενέργεια στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, τόσο για τα μέλη του εν λόγω συμβουλίου όσο και για τις τρίτες χώρες που ήδη διαθέτουν εργοστάσια πυρηνικής ενέργειας.

Ενδεχομένως οι σκέψεις αυτές να ακούγονται σήμερα ανεδαφικές. Ωστόσο, τα υπαρκτά παραδείγματα των ευρωπαϊκών χωρών που έχουν αποφασίσει την απεμπλοκή τους από την πυρηνική ενέργεια, μπορούν να μας δίνουν ελπίδες για ένα ασφαλέστερο μέλλον.

Ας πιστέψουμε ότι ένας κόσμος χωρίς πυρηνικά είναι εφικτός και ας ξεκινήσουμε τη δουλειά.

Δρ Πολιτικός επιστήμων, περιβαλλοντολόγος